

Szülői értekezéslet.

A családi nevelés fontossága a serdülő korban.

Legtöbbször örömmel gondolunk vissza gondtalan, játszadozó gyermekéveinkre, de nem a serdülőkorra, amely a csalódást, szenvedést, fájdalmakat ismertette meg velünk. Csunya kornak is nevezhetnők a serdülés idejét. A kamasz fiú, a serdülő leány esetlen, félszeg, hosszú kezével-lábával nem tud mit csinálni, ruhája is hol szűk, hol rövid, alig tudnak rendeset reá szabni; hát még a lélek mennyire zabolátlan! Lelke, gondolatai épp oly rendezetlenek, mint külseje.

Pedig a felnőtté érésnek ez a kor az alapja, kiérlelője. A gyermek az ifjúkoron át lesz emberré s olyanná, amilyen erők ifjúkorában ébredtek benne. Egész jövőbeli élete — szinte azt mondhatnánk: végzete — ifjúkorának lapjain vannak feljegyezve. Ez az átmeneti kor — amely rendszerint a népiskolát elhagyó gyermekeknél jelentkezik — nagyon fontos a szülők számára. De nemcsak a szülők, hanem a nemzet s a társadalom szempontjából is fontos az, milyen az ifjúság, mert olyanná válnak a nemzedékek, amilyenekké előkészülnek az ifjúkorban. A serdülőkor az a mindenkor röpké idő, amelyen keresztül az ifjú felveszi korának s az őt körülvevő társadalomnak jellemző vonásait, hogy azután ezzel eldöntse a maga életpályáját s helyét a nemzeti társadalomban is. Eppen ezért válik szükségessé, hogy e kérdéssel behatóan foglalkozunk.

Az első fontos vonás az, amelyet úgy fejezünk ki, hogy az ifjúságban ütközik össze az örök ébredés a közösséggel. A magára ébredő ifjú úgy hiszi, hogy szemben áll a világgal s a világ övele s ezt a viszonyt most rendezni kívánja. Ebből a küzdelemből adódik a serdülő kamasz egész fonáksága. A legjobban nevelő, örökös szülők gyermekei is csetlenek-botlanak kamasz korukban, mintha idegenül járnának-kelnének a világban, ahol eddig otthonosaknak látszottak. Mindez könnyen érthető, ha meggondoljuk, hogy az ifjúban ezidőben valóságos belső forradalom viharzik, az egyéniség és a világ belső küzdelme megy végbe lelkében. Ezért van tele e kor csalódásokkal, szenvedésekkel, a vége azonban csak kölcsönös engedményen alapuló béke lehet, mert ha valamelyik fél elbukna, s csak az egyik fél kerülne ki e forradalomból győztesen, rámenne maga az élet.

Az ifjúságot általában elsősorban a nyers önzés jellemzi. A felébredt egyéniség nyújtózkodik az ifjúban — milyen végtelenül öntelt az ifjú ember, hogy lenézi a körülötte lévő világot! — valami óriási hatalom ébred fel ilyenkor lelkében, a sui generis (az ő fajából való) emberharenak misztériuma, amely mintegy antik isten ébred a szőlőlugasban, úgy támad és bomlik ki az egyes emberben.

Másik jellemzője a kamasznak, hogy megszűnik előtte minden tekintély, s szinte szégyeli azt, hogy tisztelettel hajoljon meg bármi tekintély előtt, akit eddig föltétlenül magafölött állónak ismert el. Így érthető, ha azt látjuk sokszor, hogy az addig engedelmes ifjú egyszerre „nem veszi komolyan” szüleit, tanítóit, környezetének korban, műveltségben felette álló tagjait. Szinte az mondhatnók: menekülni akar régi kötöttségeitől. Régi dolog, hogy az ifjúság született forradalmár, minden szabadságküzdelemnek, újjátásnak született csodálója. Nagy baj, ha az idősebbek értetlenül mennek el e jelenség mellett, amelyen pedig maguk is átvészelték egykor s nem értik meg a feltörekvő új világot, amely tele van új eszményekkel, új értékeléssel. Ne beszéljünk most arról, hogy ez az ifjúság által célul tűzött *új világ* mennyivel lesz jobb vagy rosszabb a mienknél, csak azt vegyük észre a mozgalomban, hogy a világ örökös fejlődés, haladás, hogy az élet állandó zendülés, szakadatlan meghasonlásból fejlődik s ez hozza magával azt, hogy minden új nemzedék szinte szükségyszerűen idegennek érzi magát a régivel szemben. Minden nemzedék új programmal tör előre s azt hirdeti, hogy az öregek álljanak félre, adjanak teret az új hódítóknak. Baj és esztelenség volna ennek a szinte természetes folyamatnak ellenállni, vele szembeállni, becsukni a kapukat előtte! Fogadjuk megértéssel s legyünk hirdetőivel szemben bizalommal, s ami a legfőbb: érezzék barátságunkat. Mert az ifjú lélekben csak egyetlen kapu marad nyitva az öregek felé, amelyen át nevelőhatásokat is beenged: a *barátság*. Hány szülő van, aki rémülve veszi észre, hogy az a legbensőbb lelki kapocs, amely gyermekét eddig hozzáfűzte, egyszerre elmult. füstté változott, mert megjelent gyermekük lelkében egy *harmadik személy*, az idegen, a pajtás, aki leköti minden gondolatát s akit vakon követ cselekedeteiben is. Neki tárja fel titkait, életének legbizalmasabb problémáit vele osztja meg. Milyen szerencsés dolog, ha ennek a barátnak helyét a megértő édesanya vagy édesapa foglalhatja el!

A gyermekben — s rendszerint a későbbi korban is — a szellemi és erkölcsi fejlődés párhuzamosan halad egymással. Az ifjúságban ez a kapcsolat megszakadni látszik s úgy tűnik fel, mintha a szellemi világ fölébe kerülne az erkölcsinek.

Jellemzi az ifjúságot az örök keresés és hajszolás, az elméleti világkép mohó kívánsága, amivel azután együttjár a kételkedés mindenben, a nagyfokú kritikai hajlam, bár ezek dacára dogmatikus is. Később azután, amikor tisztulni kezd a látóhatára, kiderül, hogy mindazok a kétségek, amelyek eddig gyötörték, valójában nem is tőle, hanem valamelyik példaképétől eredtek. Ez magyarázza meg azt, hogy egy kézlegyintés több hatást vált ki e korban az ifjúnál, mint sok évi tudatos nevelés az iskolában, vagy a családban.

Eltűnik a délibábokkal telehintett világ az ifjú elől s mindenéből kifosztva felületes gondolkozású, hitetlen kamasszá válik. Szomjazza az eszményeket, keresi a nagy embert, megragad valakit s meghódol neki minden megfontolás nélkül. Lehet, hogy történeti személy a választott eszménykép, vagy korának valamely szereplője, talán egy léha fráter, akit Anatole France képzelete teremtet meg számára. Azután megkezdődik a hatalmas küzdelem az egyén joga és faja között. Az ifjú lelkét leköti a másik nemről való gondolkodásnak szakadatlan, lelket átszövő művelete. Sokszor valami szánalmas derülátással a szennyben elmerültről is tündéri álmokat tud szőni s a hódolat koronáját teszi annak fejére, akire csak hamu illetné, a szegény és bűnbánat hamuja.

Ha itt magára hagyjuk az ifjút, menthetetlen elmerül, megromlik, hitét veszti, rabjává lesz szenvedélyeinek, s öngyilkos vagy más, talán még szomorúbb pusztulás igazolja, hany vesztett csata zajlik le ebben a korban.

Nincs itt más megoldás, mint a *megértés és megváltás*. Az ifjúság olyan, mint a must — amelyhez annyiszor hasonlítják! — benne van már a bor mámorító ereje is, de még sok idegen anyaggal keveredve. Nincs ember, aki ezen a belső vívódáson keresztül ne ment volna. Az elveszett ifjúság, a beszenyyezett, a forradalmiságában megátalkodott ifjúság örökre elveszett — nemcsak a család, — hanem a nemzet számára is. Orvosság csak egy van: Krisztus, a legjobb barát, a világfeletti hős, a követendő példa, a tiszta élet eszményképe; állítsuk őt az ifjúság elé.

Már a legkisebb korban érzi a gyermek ösztöneinek csábító hatását. Megérzi, hogy ezek akarnak uralkodni felette. Gyengévé, bábbá akarják tenni akaratát. De a tetterős gyermek, a jólnevelt gyermeki lélek tiltakozik ez ellen s nem akarja, hogy az élvezetvágy akarat nélküli bábja legyen. Az erőfeszítést munkának s nem lemondásnak nézi.

Mit tegyünk tehát a serdülő ifjúval? Állítsuk oda elébe ezt a mondatot: *Te magadban hordod a jövőt!* A jövődöt mindenki eszményinek festi maga elé. Nincs gyermek vagy serdülő ifjú, aki jövő életét rosszabbnak képzei el, mint a jelent. A szebb jövő keresése ösztönszerű vágyon épül. Ha már most ráutalunk arra, hogy a szép életet a tiszta gyermek- és ifjúkor megőrzésével a gyermek *maga* teremti meg magának, akkor a tisztaságot olyan trónusra emeltük, amely bevilágítja az ifjú egész életét.

A szülőknek e válságos időszakban az a feladata, hogy mint jóbarát és tanácsadó, ne pedig mint ítélő és büntető bíró álljanak gyermekük mellett. Amelyik szülő így neveli serdülő gyermekét, annak nem kell félnie, hogy gyermeke hálátlan vagy szeretetlen lesz vele akkor, amikor megfordulhat a helyzet s a szülők lesznek a visszavonulók s a gyermekek a — harcolók.

(V. L.)